

Нормативно-правове регулювання фізичного виховання дітей шкільного віку

Тарас Бондар
Ірина Головійчук

Університет митної справи та фінансів, Дніпро, Україна

Мета: аналіз та узагальнення нормативно-правового регулювання фізичного виховання дітей у шкільний та поза-шкільний час.

Матеріал і методи: у процесі дослідження були використані методи аналізу літературних джерел та документів, індукції та дедукції, аналізу та синтезу, що дало змогу визначити нормативно-правове забезпечення системи фізичного виховання школярів в урочний та позаурочний часи, а також його сучасний стан.

Результати: у процесі аналізу встановлено, що на законодавчому рівні унормовано фізичне виховання школярів в усіх компонентах шкільної та позашкільної освіти. Проте основне навантаження щодо формування фізичної культури особистості покладено державою на урочну форму занять. Утім, виходячи з матеріалів досліджень багатьох науковців, можна стверджувати, що сформувати фізичну культуру особистості за рахунок лише уроків майже неможливо.

Висновки: одержані під час дослідження результати засвідчили, що на законодавчому рівні не розроблено, а й відповідно не закріплено, методологію оцінювання показників сформованості фізичної культури особистості школярів, а й відтак, не існує ефективної системи контролю реалізації визначених цілей.

Ключові слова: фізичне виховання, школярі, діти шкільного віку, фізична активність, організація, управління, нормативна база.

Вступ

Статтями 45 та 49 Конституції України [6] передбачено право кожного громадянина, у тому числі підлітків, на відпочинок та охорону здоров'я. При цьому, виходячи з положень статті 49, здоров'я населення забезпечується розвитком сфери фізичної культури та спорту, впровадженням оздоровчо-профілактичних програм. Крім того, статтею 53 Конституції встановлено право кожної дитини на загальну середню та позашкільну освіту. Отже, розглядаючи у комплексі вказані статті, констатуємо, що кожній дитині в Україні гарантовано право на шкільну, позашкільну фізкультурну освіту та активне дозвілля, що забезпечуватиме належний рівень здоров'я.

Одним з напрямків реалізації вказаних конституційних положень є формування у середовищі підростаючого покоління здорового способу життя, про що свідчить Постанова Верховної Ради України (№ 2992-17 від 03.02.2011 р.) "Про Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні "Молодь за здоровий спосіб життя" [14]. Зокрема, у документі зауважується, що особливу тривогу викликає низький рівень залучення населення країни до занять фізичною культурою і спортом. Так, лише кожен п'ятий хлопець чи дівчина шкільного віку та кожен десятий студент чи студентка мають достатній рівень рухової активності оздоровчої спрямованості, що є одним із найнижчих показників у Європі. 60 відсотків українських школярів не спроможні виконати вимоги загальноєвропейських тестів фізичної підготовленості "Єврофіт".

На нашу думку, однією з причин ситуації що склалася, є брак нормативно-правового забезпечення фізичного виховання, а саме відсутність системності та наслідування між компонентами шкільної та позашкільної освіти. Перевірка цієї гіпотези й зумовила мету даного дослідження, а саме – проаналізувати та узагальнити нормативно-правове регулювання фізичного виховання дітей у шкільний та позашкільний час.

Матеріал і методи дослідження

У процесі дослідження були використані методи аналізу літературних джерел та документів, індукції та дедукції, аналізу та синтезу, що надало можливості визначити систему нормативно-правового забезпечення фізичного виховання школярів в урочний та позаурочний час, а також його сучасний стан.

Результати дослідження

Одним з напрямків державної політики в Україні є вдосконалення активного дозвілля підростаючого покоління, зокрема, через систему фізичного виховання, як цілісної педагогічної системи, ціллю якої є створення умов для формування компонентів фізичної культури особистості дітей та молоді.

Освіта являє собою сукупність навчальних закладів (табл.). Зокрема, для забезпечення навчання та виховання школярів функціонують загальноосвітні навчальні заклади та позашкільні навчальні заклади (дитячо-юнацькі спортивні школи, клуби, мала академія мистецтв, мала академія наук учнівської молоді, оздоровчі заклади для дітей та молоді, центри, палаци, будинки, клуби художньої творчості, туризму та військово-патріотичного виховання) (Постанова КМУ від 6 травня 2001 р. № 433).

Так, фізичне виховання у загальноосвітніх навчальних закладах в урочний та позаурочний час регулюється Наказом Міністерства освіти і науки України від 02.08.2005 р. № 458 "Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України" (табл.). У цьому документі основною формою проведення занять з фізичної культури визначено урок. Саме на нього покладається реалізація мети фізичного виховання – формування фізичної культури особистості учня. Також цим документом визначаються основні підхо-

ди до побудови системи фізичного виховання школярів у системі освіти у цілому.

Вказаним нормативним актом визначено, що фізичне виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів є невід'ємною складовою освіти, яке забезпечує можливість набуття кожною дитиною необхідних науково обґрунтованих знань про здоров'я і засоби його зміцнення, методики організації змістовного дозвілля і спрямоване на формування в них фізичного, соціального та духовного здоров'я тощо.

Аналіз даного нормативного акту показав, що для організації у загальноосвітніх навчальних закладах позаурочної фізкультурно-спортивної діяльності можуть створюватися громадські фізкультурні об'єднання – клуби (осередки) спортивної спілки учнівської молоді, що забезпечують розвиток масового спорту та фізичного виховання. Це також передбачено положеннями Наказу МОН України "Про утворення фізкультурно-спортивних клубів та їх осередків у вищих, середніх і професійно-технічних навчальних закладах". Крім того, створення громадських фізкультурно-спортивних організацій та клубів регламентовано Законом України "Про фізичну культуру і спорт". Однією з норм Закону України "Про фізичну культуру і спорт" визначено залучення школами громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості до організації позаурочної фізкультурно-спортивної роботи зі школярами з урахуванням місцевих умов, інтересів і запитів учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Проте на практиці, як свідчать результати дисертаційного

дослідження [2], лише невелика кількість шкіл утворили фізкультурно-спортивні клуби або мають договірні відносини з громадськими організаціями спортивного спрямування.

Позашкільна фізкультурно-спортивна діяльність є не менш важливим напрямом у забезпеченні активного дозвілля школярів (табл.). На її забезпечення створено та фінансується система позашкільної освіти. Виходячи з аналізу положень Закону України "Про позашкільну освіту", вона сприяє створенню додаткових умов для духовного, інтелектуального та фізичного розвитку дитини. Аналітика, яка представлена у пояснювальній записці до Державної цільової соціальної програми розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року (Постанова КМУ від 27 серпня 2010 р. № 785) засвідчує, що на сьогодні позашкільні навчальні заклади залучають до гурткової роботи лише 35,7% дітей шкільного віку.

З точки зору Державної аудиторської служби України, основними недоліками функціонування позашкільних навчальних закладів є скорочення мережі позашкільних навчальних закладів (зокрема, ДЮСШ), замалий рівень якості позашкільної освіти, недостатній рівень навчального, навчально-методичного та науково-методичного забезпечення діяльності позашкільних навчальних закладів, невивченість багатьох проблемних питань щодо виховання дітей за сучасних соціальних умов.

На нашу думку, перелічені проблемні питання зумовлені також недосконалою нормативною базою, що містить у собі протиріччя. Наприклад, діяльність *дитячо-*

Нормативна база фізичного виховання школярів у системі освіти

У школі	Поза школою		
Позакласна діяльність	ДЮСШ	ДЗОВ	БДЮТ, військово-спортивні клуби, центри патріотичного виховання
1. Закон України "Про загальну середню освіту" [3];	1. Закон України "Про позашкільну освіту" [4];	1. Закон України "Про позашкільну освіту" [4];	1. Закон України "Про позашкільну освіту" [4];
2. Наказ МОН України від 02.08.2005 р. № 458 "Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України" [7];	2. Постанова КМУ "Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад" від 6 травня 2001 р. № 433 [15];	2. Закон України "Про оздоровлення та відпочинок дітей" від 04.09.2008 № 375-VI [5];	2. Постанова КМУ "Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад" від 6 травня 2001 р. № 433 [15];
3. Наказ МОН України № 210 від 22.03.2002 р. "Про утворення фізкультурно-спортивних клубів та їх осередків у вищих, середніх і професійно-технічних навчальних закладах" [10].	3. Постанова КМУ від 05 листопада 2008 р. № 993 "Про затвердження Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу" [17].	3. Постанова КМУ "Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад" від 6 травня 2001 р. № 433 [15];	3. Наказ МОН України від 05.11.2009 № 1010 "Про затвердження Положення про центри, палаци, будинки, клуби художньої творчості дітей, юнацтва та молоді" [8];
		4. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 13.08.2009 № 2881 "Про затвердження Державного соціального стандарту оздоровлення та відпочинку" [11];	4. Наказ МОН України від 06.11.2009 № 1022 "Про затвердження Положення про дитячо-юнацькі клуби юних моряків, річковиків, авіаторів, космонавтів, парашутистів, десантників, прикордонників, радистів" [9];
		5. Розпорядження КМУ від 3 листопада 2010 р. № 2056-р "Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2015 року" [18].	5. Наказ Міністерства молоді та спорту від 23.10.2013 № 720 "Про затвердження Положення про Центр патріотичного виховання" [12].

юнацьких спортивних шкіл (табл.) регулюється Положенням про дитячо-юнацьку спортивну школу, затвердженим Постановою КМУ від 5 листопада 2008 р. № 993. Згідно цього Положення, діяльність ДЮСШ спрямована на забезпечення розвитку здібностей вихованців в обраному виді спорту, створює необхідні умови для гармонійного виховання, фізичного розвитку, повноцінного оздоровлення, змістовного відпочинку і дозвілля дітей та молоді, самореалізації, набуття навичок здорового способу життя, підготовки спортивного резерву для збірних команд України. Однак за результат якості діяльності ДЮСШ взяті лише показники підготовки спортсменів високого класу, призові місця та просте збільшення вихованців, а не підвищення якості освіти. Підвищення рівня рухової активності усіх дітей, які навчаються у ДЮСШ, залучення їх до цінностей фізичної культури і спорту не розглядаються як ефективний показник взагалі [13].

Розглядаючи діяльність закладів художньо-естетичної творчості (центри, палаци, будинки, клуби художньої творчості дітей, юнацтва та молоді) доходимо висновків, що її взагалі не пов'язують з фізкультурно-оздоровчим напрямом, хоча Наказом МОН України від 05.11.2009 № 1010 серед головних завдань таких закладів зазначено організація їх оздоровлення, дозвілля і відпочинку (табл.). Реалізація перелічених завдань забезпечується, зокрема, такими напрямками діяльності: цирковим та хореографічним. Виходячи з аналізу праць Т. Ротерс, зауважуємо, що переліченими гуртками забезпечується спортивно-естетичне виховання дітей та молоді [19].

Зкладами системи освіти, які забезпечують військово-патріотичне виховання дітей та підлітків – є різноманітні дитячо-юнацькі клуби юних моряків, річковиків, авіаторів, космонавтів, парашутистів, десантників, прикордонників, радистів тощо (Наказ МОН України від 06.11.2009 № 1022) та центри патріотичного виховання (Наказ Мінмолодьспорту від 23.10.2013 № 720) (табл.). Зазначені заклади є профільними позашкільними навчальними закладами, основним напрямом діяльності яких є патріотичний. Однак серед їх завдань є виховання в дітей та молоді свідомого ставлення до власної безпеки та безпеки оточуючих, формування здорового способу життя; удосконалення фізичного розвитку молоді, підготовка до військової служби у Збройних Силах та інших військових формуваннях України; організація змістовного дозвілля молоді. Відтак, й у цих позашкільних закладах у великій мірі використовують засоби фізичного виховання.

Проведений аналіз свідчить, що у навчально-виховному процесі закладів художньо-естетичного та військово-патріотичного виховання використовуються засоби фізичної культури, а одним з головних завдань їх функціонування є формування здорового способу життя та удосконалення фізичної сутності дітей (фізичних якостей та розвитку). Однак на законодавчому та навчально-програмному рівнях не врегульовані питання щодо діяльності вищезазначених закладів як таких, що забезпечують формування у вихованців фізичної культури особистості. Крім того, статистичні дані щодо обсягів рухової активності дітей у цих закладах не обліковуються та не узагальнюються.

До позашкільних закладів законодавством також віднесено дитячі заклади оздоровлення та відпочинку (Закон України "Про оздоровлення та відпочинок ді-

тей"), основною метою яких є забезпечення активного дозвілля дітей та підлітків, зокрема, у канікулярний час, шляхом організації оздоровчо-виховного процесу (табл.).

Державним соціальним стандартом оздоровлення та відпочинку (Наказ Мінмолодьспорту від 13.08.2009 № 2881) встановлюються соціальні норми і нормативи у сфері оздоровлення та відпочинку дітей. Вони складаються з послуг оздоровлення та послуг відпочинку. Відповідно, перше – це комплекс спеціальних заходів соціального, виховного, медичного, гігієнічного, спортивного характеру, що проводяться дитячим закладом оздоровлення та відпочинку і спрямовані на відновлення та поліпшення фізичного і психічного стану здоров'я дитини. Друге – заходи, спрямовані на організацію дозвілля дітей з дотриманням періоду активного та пасивного відпочинку тощо. Зокрема, перелік послуг з організації фізкультурно-спортивної діяльності містить проведення щоденних занять з ранкової гігієнічної гімнастики; організація змагань та спортивних свят; проведення занять з фізичної культури та спорту, з плавання у відкритих та закритих водоймах; проведення піших туристичних походів тощо.

Проте, згідно з Розпорядженням КМУ від 3 листопада 2010 р. № 2056-р "Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2015 року" рівень організації виховного процесу і дозвілля в закладах не відповідає сучасним потребам дітей, зокрема, не застосовуються повною мірою активні форми відпочинку та оздоровлення.

На нашу думку, при розв'язанні проблематики ДЗОВ слід також враховувати виконання ними функцій з практичної реалізації отриманих підлітками знань, умінь, навичок під час навчального року у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах щодо зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення, реалізації набутих цінностей фізичної культури. Такий підхід забезпечить комплексність вирішення у системі освіти (шкільної та позашкільної) визначених завдань з оздоровлення та виховання дітей і підлітків.

Висновки / Дискусія

Отже, аналіз нормативної бази України, яка регулює відносини у системі фізичного виховання школярів дозволив дійти **висновків**:

1. На законодавчому рівні фізичне виховання школярів унормовано в усіх компонентах шкільної та позашкільної освіти. Проте основне навантаження щодо формування фізичної культури особистості покладено державою на урочну форму занять. Утім, виходячи з матеріалів досліджень багатьох науковців, можна стверджувати, що сформувати фізичну культуру особистості за рахунок лише уроків майже неможливо.

2. Деякі нормативні акти не співвідносяться між собою, а й відтак, певні види організованої рухової активності залишаються поза системою фізичного виховання дітей шкільного віку. Відповідно така діяльність не врегульована спеціальними програмами з фізичного виховання, які б доповнювали шкільну фізичну культуру, а також відносно такої фізичної активності майже не проводиться збір необхідних статистичних даних щодо фізкультурно-оздоровчої діяльності.

3. На законодавчому рівні не розроблена, а й відповідно не закріплена, методологія оцінювання показників сформованості фізичної культури особистості школярів, а й відтак, не існує ефективної системи контролю реалізації визначених цілей.

На нашу думку, за для підвищення ефективності функціонування системи фізичного виховання школярів необ-

хідно законодавчо систематизувати діяльність усіх закладів освіти. Крім того, потребує розробки методика контролю стану сформованості фізичної культури особистості школярів. Це дозволить підвищити ефективність функціонування системи фізичного виховання дітей шкільного віку, що й зумовлює **перспективи подальших розвідок та досліджень**.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що немає конфлікту інтересів, який може сприйматись таким, що може завдати шкоди неупередженості статті.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Список посилань

1. Державна аудиторська служба України (2018), Аудиторський звіт "Про результати державного фінансового аудиту виконання бюджетної програми "Розвиток дитячо-юнацького та резервного спорту" за період з 01.01.2014 по 31.12.2017", режим доступу: <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=138615>.
2. Бондар, Т.С. (2010), *Організаційно-педагогічна технологія менеджменту учнівських фізкультурно-оздоровчих клубів: Дис. канд. наук фіз. вих.: 24.00.02*, Харківська державна академія фізичної культури, Харків, 232 с.
3. ВРУ (1999), Закон України "Про загальну середню освіту", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
4. ВРУ (2000), Закон України "Про позашкільну освіту", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>.
5. ВРУ (2008), Закон України "Про оздоровлення та відпочинок дітей", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17>.
6. ВРУ (1996), Конституція України, режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
7. Міністерство освіти і науки України (2005), Наказ "Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0909-05>.
8. Міністерство освіти і науки України (2009), Наказ "Про затвердження Положення про центри, палаци, будинки, клуби художньої творчості дітей, юнацтва та молоді", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1152-09>.
9. Міністерство освіти і науки України (2009), Наказ "Про затвердження Положення про дитячо-юнацькі клуби юних моряків, річковиків, авіаторів, космонавтів, парашутистів, десантників, прикордонників, радистів", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1153-09>.
10. Міністерство освіти і науки України (2002), Наказ "Про утворення фізкультурно-спортивних клубів та їх осередків у вищих, середніх і професійно-технічних навчальних закладах", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0210290-02>.
11. Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту (2009), Наказ "Про затвердження Державного соціального стандарту оздоровлення та відпочинку", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0854-09>.
12. Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту (2013), Наказ "Про затвердження Положення про Центр патріотичного виховання", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1941-13>.
13. Міністерство молоді та спорту України (2016), Наказ "Про затвердження Типового переліку бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у сфері фізичної культури і спорту", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1610-16>.
14. Верховна Рада України (2011), Постанова "Про Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні "Молодь за здоровий спосіб життя", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2992-17>.
15. Кабінет Міністрів України (2001), Постанова "Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/433-2001-п>.
16. Кабінет Міністрів України (2010), Постанова "Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/785-2010-п>.
17. Кабінет Міністрів України (2008), Постанова "Про затвердження Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993-2008-п>.
18. Кабінет Міністрів України (2010), Розпорядження "Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2015 року", режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2056-2010-р>.
19. Ротерс, Т.Т. (1998), *Ритмическое развитие личности школьника (анализ взаимодействия физического и эстетического воспитания)*, Знание, Луганск.

Стаття надійшла до редакції: 29.08.2019 р.

Опубліковано: 31.10.2019 р.

Анотація. Тарас Бондарь, Ирина Головийчук. **Нормативно-правовое регулирование физического воспитания детей школьного возраста.** *Цель:* анализ и обобщение нормативно-правового регулирования физического воспитания детей в школьное и внешкольное время. *Материал и методы:* в процессе исследования были использованы методы анализа литературных источников и документов, индукции и дедукции, анализа и синтеза, что предоставило возможность определить нормативно-правовое обеспечение системы физического воспитания школьников в урочное и внеурочное время, а также его современное состояние. *Результаты:* в процессе анализа установлено, что все компоненты школьного и внешкольного физического воспитания школьников урегулированы на законодательном уровне. Однако основная нагрузка по формированию физической культуры личности возложена государством на урочную форму занятий. В то же время, исходя из материалов исследований многих ученых, можно утверждать, что сформировать физическую культуру личности за счет только уроков почти невозможно. *Выводы:* полученные в ходе исследования результаты показали, что на законодательном уровне не разработана, и соответственно не закреплена, методология оценки показателей сформированности физической культуры личности школьников, что делает невозможным эффективный контроль в отношении реализации поставленных целей.

Ключевые слова: физическое воспитание, школьники, дети школьного возраста, физическая активность, организация, управление, нормативная база.

Abstract. Taras Bondar & Iryna Holoviichuk. Normative legal regulation of physical education of preschool children.

Purpose: analysis and generalization of the legal regulation of the physical education of children in school and out-of-school time. **Material & Methods:** in the course of the study, methods of analysis of literary sources and documents, induction and deduction, analysis and synthesis were used, which made it possible to determine the legal support of the system of physical education of schoolchildren in the classroom and after school hours, as well as its current state. **Results:** in the process of analysis it was found that all components of school and out-of-school physical education of schoolchildren are regulated at the legislative level. However, the main burden on the formation of the physical culture of the person is assigned by the state to the lesson form of employment. At the same time, based on the research materials of many scientists, it can be argued that it is almost impossible to form a physical culture of a person through only lessons. **Conclusions:** obtained results in the course of the study showed that the methodology for assessing the indicators of the formation of the physical culture of the personality of schoolchildren has not been developed at the legislative level and, accordingly, has not been established, which makes it impossible to effectively monitor the implementation of the goals.

Keywords: physical education, schoolchildren, children of school age, physical activity, organization, management, regulatory framework.

References

1. State Audit Service of Ukraine (2018), Audit Report "On the results of the state financial audit of the implementation of the budget program" Development of youth and reserve sports "for the period from 01.01.2014 to 31.12.2017", available at: <http://dkrs.kmu.gov.ua/en/doccatalog/document?id=138615>. (in Ukr.)
2. Bondar, T.S. (2010), *Orhanizatsiino-pedahohichna tekhnolohiia menedzhmentu uchnivskykh fizkulturno-ozdorovchykh klubiv: Dys. kand. nauk fiz. vykh.* [Organizational and pedagogical technology of management of students' fitness clubs: PhD diss.], Kharkiv State Academy of Physical Education, Kharkiv, 232 p. (in Ukr.)
3. VRU (1999), Law of Ukraine "On General Secondary Education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14>. (in Ukr.)
4. VRU (2000), Law of Ukraine "On Extracurricular Education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>. (in Ukr.)
5. VRU (2008), Law of Ukraine "On improving and resting children", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17>. (in Ukr.)
6. VRU (1996), Constitution of Ukraine, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>. (in Ukr.)
7. Ministry of Education and Science of Ukraine (2005), Order "On Approval of the Regulations on the Organization of Physical Education and Mass Sports in Preschool, General and Vocational Schools of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0909-05>. (in Ukr.)
8. Ministry of Education and Science of Ukraine (2009), Order "On Approval of the Regulations on Centers, Palaces, Houses, Artistic Clubs of Children, Youth and Youth", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1152-09>. (in Ukr.)
9. Ministry of Education and Science of Ukraine (2009), Order "On Approval of the Regulations on Children's and Youth Clubs of Young Sailors, Rivermen, Airmen, Cosmonauts, Paratroopers, Paratroopers, Border Guards, Radarists", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1153-09>. (in Ukr.)
10. Ministry of Education and Science of Ukraine (2002), Order "On the formation of sports clubs and their centers in higher, secondary and vocational schools", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0210290-02>. (in Ukr.)
11. Ministry of Ukraine for Family, Youth and Sports (2009), Order "On Approval of the State Social Standard for Health and Recreation", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0854-09>. (in Ukr.)
12. Ministry of Ukraine for Family, Youth and Sports (2013), Order "On Approval of the Regulations on the Center for Patriotic Education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1941-13>. (in Ukr.)
13. Ministry of Youth and Sports of Ukraine (2016), Order "On Approval of the Model List of Budget Programs and Performance Indicators for Local Budgets in the Field of Physical Culture and Sports", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1610-16>. (in Ukr.)
14. Verkhovna Rada of Ukraine (2011), Resolution "On Recommendations of the Parliamentary Hearings on the Situation of Youth in Ukraine" Youth for a Healthy Lifestyle", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2992-17>. (in Ukr.)
15. Cabinet of Ministers of Ukraine (2001), Resolution "On Approval of the List of Types of Extra-curricular Institutions and Regulations on Extra-curricular Institution", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/433-2001-p>. (in Ukr.)
16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), Decree "On approval of the State Target Social Program for the Development of Extracurricular Education for the Period up to 2014", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/785-2010-n>. (in Ukr.)
17. Cabinet of Ministers of Ukraine (2008), Resolution "On Approval of the Regulations on Children and Youth Sports School", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993-2008-p>. (in Ukr.)
18. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), Decree "On approval of the Concept of the State Targeted Social Program for Recreation and Rest of Children for the Period up to 2015", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2056-2010>. (in Ukr.)
19. Roters, T.T. (1998), *Ritmicheskoe razvitie lichnosti shkolnika (analiz vzaimodeystviya fizicheskogo i esteticheskogo vospitaniya* [Rhythmic development of the student's personality (analysis of the interaction of physical and aesthetic education)], Znanie, Lugansk. (in Russ.)

Received: 29.08.2019.

Published: 31.10.2019.

Відомості про авторів / Information about the Authors

Бондар Тарас Сергійович: к. фіз. вих.; Університет митної справи та фінансів: вулиця Володимира Вернадського, 2/4, Дніпро, Дніпропетровська область, 49000, Україна.

Бондарь Тарас Сергеевич: к. физ. восп.; Университет таможенного дела и финансов: улица Владимира Вернадского, 2/4, Днепр, Днепропетровская область, 49000, Украина.

Taras Bondar: PhD (Physical Education and Sport); University of Customs and Finance: 2/4 Volodymyr Vernadsky Street, Dnipro, Dnepropetrovsk Region, 49000, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0002-1389-6614

E-mail: tsbondar@gmail.com

Головійчук Ірина Миколаївна: к. фіз. вих.; Університет митної справи та фінансів: вулиця Володимира Вернадського, 2/4, Дніпро, Дніпропетровська область, 49000, Україна.

Головийчук Ирина Николаевна: к. физ. восп.; Университет таможенного дела и финансов: улица Владимира Вернадского, 2/4, Днепр, Днепропетровская область, 49000, Украина.

Iryna Holoviichuk: PhD (Physical Education and Sport); University of Customs and Finance: 2/4 Volodymyr Vernadsky Street, Dnipro, Dnepropetrovsk Region, 49000, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0001-9259-8203

E-mail: irinaucf@gmail.com